

„De dood verandert relaties, maar beëindigt ze niet.” beeld iStock

Je moet het in een andere vorm integreren in je verdere leven.

Weer leren genieten

De vierde taak van de rouwarbeid bestaat erin de band te bewaren in de herinnering en opnieuw te leren genieten. Een lichaam sterft, maar niet de relatie die je met iemand hebt. Iemand van wie je hebt gehouden, is nooit helemaal verloren. Wat iemand je gegeven heeft, blijft je bij. Omkijken naar mooie herinneringen helpt om naar de toekomst te kijken. Het einde van de rouw betekent niet dat je de band met de overledene breekt, maar dat je de persoon integreert in je leven, op een andere manier dan toen deze nog leefde.

Er is geen knop in je brein om herinneringen te dumpen of ze bewust te vergeten. Ze komen telkens weer op. Hiermee omgaan is geen gemakkelijke oefening. Als je blijft steken in het verleden en volledig in beslag bent genomen door het verlies, loop je kans huidige relaties te verliezen. Maar als je te veel afstand neemt van wat was maar niet langer meer beschikbaar is, raak je vervreemd van je eigen oorsprong en verlies je de wortels van je bestaan. Vanuit de herinnering aan de liefde en de zorg voor wie er niet meer is, kun je inspiratie vinden om de diepere zin van zijn leven en de waarde van zijn bestaan verder te realiseren in je huidige en toe-

komstige relaties. Helpen bij deze vierde taak betekent bewust kiezen om de indruk die de overledene na laat in het leven van nabestaanden te versterken.

Getuige zijn

Het eindresultaat van de rouwarbeid is "integreren en herinneren", niet "vergeten". Uit machteloosheid om met verdriet om te gaan hoopt je omgeving soms dat je zou vergeten. Maar vergeten is een ontkenning van verdriet. Als je terugdenkt aan iemand van wie je hebt gehouden, roept dit nog altijd een vorm van verdriet op, maar zonder het ontwrichtende karakter van voorheen.

Adequaat helpen betekent dat je "getuige" bent van verdriet in plaats van de richting te willen bepalen of er onmiddellijk iets aan te willen doen. Getuige zijn betekent meer observeren dan doen, meer luisteren dan spreken en meer volgen dan leiden.

De auteur is klinisch psycholoog en emeritus hoogleraar geneeskunde aan de KU Leuven. Hij schreef "Helpen bij verlies en verdriet. Een gids voor het gezin en de hulpverlener" (Lannoo, Tielt, 2017). Dit artikel is een samenvatting van zijn lezing voor de NPV-afdeling Midden-Betuwe op een bijeenkomst op 1 december. ► npvzorg.nl/nieuws voor de complete lezing en de bijeenkomst.

WEERWOORD

Jozef: hoofdpersoon of bijfiguur?

● Dr. A.J. van den Herik

Jozef blijft in onze weergave van de kerstgeschiedenis vaak onderbelicht. Hij zorgt voor Maria en begeleidt haar naar Bethlehem en later naar Egypte, maar verder blijft zijn rol beperkt.

De evangelist Mattheüs zoomt echter juist op hem in. Hij beschrijft allereerst hoe onthutst Jozef is als hij verneemt dat Maria zwanger is. Dat dit niet zijn kind is, weet hij zeker. Jozef en Maria waren weliswaar in ondertrouw, maar seksuele gemeenschap hoort exclusief bij het officiële huwelijk. Dat gold toen en geldt ook nu!

Jozef zit met de handen in het haar. Hij kan slechts denken dat er een ander in het spel is. Heeft Jozef Maria's verklaring in ongelof verworpen? Jozef is een rechtvaardig mens (Mattheüs 1:19). Hij leeft naar Gods geboden, maar is niet hard. Liever dan Maria openlijk als zondares aan de schandpaal te nagelen, wil hij haar onopgemerkt verlaten. Rechtvaardigheidsgevoel, mildheid en bewegelijkheid sluiten elkaar niet uit. Dat is leerzaam!

God grijpt in. In een droom verschijnt een engel aan Jozef. Hij verklaart dat de vrucht in Maria uit de Heilige Geest is. Het kind moet Jezus genoemd worden: God zal redden, met name van de zonde. De engel verwijst naar Jesaja 7:14, waarin God een teken geeft. De maagd wordt zwanger en baart een Zoon: Immanuel.

Als Jozef wakker wordt, is alles voor hem veranderd. Hij is ingewonnen voor Gods weg en doet wat hem bevolen is: Maria tot vrouw nemen. Gemeenschap moet echter nog wachten. Nooit mag verondersteld worden dat Jozef de vader is. Jozef gaat zijn weg in zelfverloochening en gehoorzaamheid. Zijn geloof spreekt uit het feit dat Hij volmondig het kind de naam "Jezus" geeft. Hij gelooft in het Kind dat Maria baart. Daarin is hij ons ten voorbeeld.

Toch reikt zijn betekenis nog verder. Het geheim van Jozef ligt in de aanduiding "zoon van David" (Mattheüs 1:20). Jezus is zoon van David omdat Jozef zoon van David was (zie bijvoorbeeld ook Lucas 2:4). Nadrukkelijk wordt de verbinding tussen Jozef en David gelegd in het geslachtsregister van Mattheüs 1:1-17 en van Lucas 3:23-37. Jozef is daar respectievelijk eind- en beginpunt van een lange

lijst namen. Tussen de lijsten is enig verschil; het belangrijkste is wel dat in Mattheüs Jozef de zoon van Jakob genoemd wordt en in Lucas de zoon van Heli. Betreft het hier een leviraatshuwelijk? Was Jozefs moeder na de dood van haar eerste man getrouwd met diens broer, zodat het biologische kind van de tweede man voor de wet als kind van de eerste man gold en er dus eigenlijk twee vaders zijn?

Er is ook geopperd dat Lucas de geslachtslijn van Maria zou aangeven. Was Maria een dochter van Heli en was Jozef dus een schoonzoon van Heli, die als zoon beschouwd werd? En was Maria dus ook een nakomeling van David?

Vragen genoeg! Het opvallende is echter dat de davidische afkomst van Jezus steeds verbonden wordt met Jozef en niet met Maria. Nergens wordt uitdrukkelijk gezegd dat Maria een nakomeling van David was. Wel lezen we dat haar nicht Elizabeth uit de stam van Levi kwam.

In een raderwerk hebben de kleinste radertjes soms de grootste betekenis

Blijkbaar was voor de schrijvers van het Nieuwe Testament de davidische afkomst van Jozef doorslaggevend. Jezus is zoon van David omdat hij door Jozef ingevoegd is in de geslachtslijn van David. Jozef was niet de biologische vader van Jezus, maar hij was dat wel in rechte. Voor de Israëlitische wet gold Jezus als Zoon van David.

Jozef was niet zomaar een bijfiguur, maar speelde een hoofdrol. Zonder Hem zou Jezus nooit Zoon van David hebben kunnen heten. In een raderwerk zijn alle radertjes belangrijk, de kleine en de grote. Soms hebben de onzichtbaarste de grootste betekenis. Dat is ook bij Jozef het geval. De schijnbaar wat onbeduidende man speelt een onmisbare rol in de komst van Christus. Zou het niet nog zo zijn dat schijnbaar onbelangrijke mensen een doorslaggevende rol spelen in het Koninkrijk van God?

De auteur is predikant van de hervormde gemeente Augustijnenkerk in Dordrecht en deeltijds universitair docent Oude Testament aan de ETF in Leuven. Weerwoord gaat in op vragen die in deze tijd op christenen afkomen. ► rd.nl/weerwoord

Over Opinie

De lengte van een opinieartikel bedraagt 550 of 750 woorden. Ook kunnen abonnees door een ingezonden brief reageren op de redactionele inhoud van het RD. Inzendingen (max. 250 woorden) moeten zijn voorzien van naam en adres van de schrijver. Er kan niet worden gereageerd op Opgemerkt, Kerkelijke Pers, ZoGezegd, meditatie en boekrecensies. De redactie behoudt zich het recht voor inzendingen (zonder overleg) te redigeren en/of in te korten of zonder opgave van redenen te weigeren. Plaatsing van artikelen of brieven betekent niet dat de redactie ermee instemt. De schrijver geeft aan Erdee Media Groep een niet-exclusieve licentie om zijn inzending vast te leggen, te verveelvoudigen en te verspreiden, in welke vorm ook.

Coördinatie: Wim Lemstra en August Moens

E-mailadres Opinieartikelen: opinie@rd.nl | E-mailadres Opgemerkt: hoofdredactie@rd.nl